

۱۰ گام تا معلم تلفیقی

مهدی واحدی

دکترای تکنولوژی آموزشی

مقدمه

برای تبدیل شدن به یک معلم با مهارت‌های مدیریت جریان آموزش به‌صورت تلفیقی باید تغییراتی در وضعیت موجود خود ایجاد کرده و دانش‌ها و مهارت‌های جدیدی را بیاموزیم و برخی عادت‌های مألوف معلمی خود را کم‌کم اصلاح کنیم. در نوشتار حاضر ۱۰ گام به‌صورت مختصر شرح داده شده تا بتوانیم تبدیل به معلمی شویم که دانایی‌ها و توانایی‌های لازم برای یاددهی - یادگیری تلفیقی را در خود ایجاد نماید.

۱. فهم فلسفه و چیستی رویکرد تلفیقی:

آموزش تلفیقی قبل از اینکه صرفاً یک روش آموزشی باشد، یک پارادایم فکری در حوزه آموزشی است که دارای فلسفه‌ای مختص به خود می‌باشد. شاید بتوان جدی‌ترین فلسفه پشتیبان رویکرد تلفیقی را این دانست که انسان موجودی ترکیبی و چندگانه است. مسیرهای دریافت اطلاعات و کانال‌های یادگیری او متنوع و متکثر هستند. تنها با پیروی از یک نظریه که از منظری خاص انسان و یادگیری او را تحلیل می‌کند نمی‌توان به نگاهی جامع نسبت به چگونگی و کیفیت یادگیری آدمی دست یافت. پس در گام اول لازم است ذهنیت خودمان را نسبت به ترکیبی و چندگانه بودن یادگیری در انسان بازآرایی کنیم.

۲. پذیرفتن یک چارچوب ذهنی در آموزش تلفیقی:

اینکه یادگیری تلفیقی، ترکیب چند نظریه با هم و به‌دست آوردن دیدگاهی جدید است یا اینکه عبارت است از آموزش دیسپلین‌ها و موضوعات و محتواهای درسی به‌صورت تلفیق‌شده و درهم‌تنیده و میان‌رشته‌ای و یا اینکه آن عبارتست از ترکیب روش‌های مبتنی بر فناوری با روش‌های سنتی و غیرفناورانه در فرایند آموزش و تدریس - که ممکن است هر سه معنا هم درست باشد. ما به‌عنوان معلم باید چارچوب ذهنی روشنی از چیستی رویکرد تلفیقی برای خود بسازیم تا همان ذهنیت، راهنمای عمل تلفیقی ما باشد.

۳. کسب آمادگی برای ورود به معلمی با رویکرد تلفیقی:

پس از ادراک فلسفی رویکرد تلفیقی و ساخت و پذیرش یک چارچوب ذهنی روشن از آن، اکنون نوبت کسب آمادگی‌های لازم برای ورود به کنشگری تلفیقی است. از جمله باید شناخت خود را نسبت به دروسی که متولی تدریس آن‌ها هستیم بازآرایی کنیم، باید نگاهمان به محتوای درسی را بازتنظیم کنیم، باید فضای جدید کلاس‌داری با رویکرد تلفیقی را شناخته و آماده آن شویم، باید تغییراتی که در نقش‌های سابق ما لازم است ایجاد شود را بفهمیم و...

۴. آشنایی و کسب مهارت در استفاده از روش‌های تدریس و مدیریت کلاس متناسب:

بنابر دلالت‌های رویکرد تلفیقی هم روش‌های مدیریت کلاس تغییر خواهند کرد و هم نیازمند آگاهی و کسب توانایی در زمینه‌های جدید تدریس هستیم که ظرفیت اجرای روش‌های تلفیقی را داشته باشد. اینجا بنای معرفی چگونگی مدیریت کلاس مبتنی بر رویکرد تلفیقی یا روش‌های تدریس مناسب این رویکرد را نداریم بلکه ضرورت کسب دانایی و مهارت در این دو حوزه را به‌عنوان گام چهارم بیان داشتیم و طبعاً پرداختن به جزئیات این گام خود متنی و مقالی دیگر می‌طلبد.

۸. آماده‌سازی و توجیه یادگیرندگان برای تطبیق خود با رویکرد تلفیقی:

همان‌طور که معلمان باید تغییراتی در فضای شناختی و مهارتی خود ایجاد نمایند، یادگیرندگان نیز نیازمند ایجاد تغییراتی در نگاه خود به یادگیری، کلاس درس، تدریس، تکالیف و تعاملات حین و پس از تدریس می‌باشند. بسترسازی و فراهم کردن زمینه‌های لازم برای ایجاد این تغییرات به‌عنده معلمی است که بنا دارد رویکرد تلفیقی را سرلوحه کار خویش قرار بدهد.

۵. آشنایی و تسلط بر فناوری‌های موردنیاز در تلفیق فاوا و برنامه‌های درسی:

موضوع تلفیق فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی با برنامه‌های درسی هم‌نیازمند آگاهی معلم از فناوری به معنای اعم آن (کاربرد یافته‌های علمی در عمل) بوده و هم‌نیازمند فهم و مهارت معلم از تناسب هر کدام از فناوری‌ها با موضوعات مختلف برنامه‌های درسی است. به‌عنوان مثال اینکه کدام فناوری‌ها مناسب دروس علوم پایه یا علوم انسانی یا درس‌های فنی و مهارتی است؟

۹. طراحی و راه‌اندازی مسیرهای ارتباطی جدید تعاملی:

رویکرد تلفیقی از امکانات و محاسن هر دو مدل آموزش حضوری و غیرحضوری بهره می‌گیرد. یکی از محاسن روش‌های مجازی امکان برقراری ارتباطات غیر محدود به زمان و مکان است و این زمینه‌ساز تعاملات مداوم میان معلمان و متعلمان است. برای استفاده از این امکان معلمان باید علاوه بر راه‌های ارتباطی معمول حضوری، مسیرهای ارتباطی و تعاملی جدید را بر بستر فضای مجازی با رعایت تمام جوانب احتیاط از جمله حفظ محرمانگی و حریم خصوصی دانش‌آموزان برای ایجاد فروم‌ها و گروه‌های بحث و گفت‌وگو و ارتباطات چندگانه معلم - دانش‌آموز و دانش‌آموز - دانش‌آموز فراهم نمایند.

۶. آشنایی و توانایی استفاده از نرم‌افزارهای چندرسانه‌ای آماده یا تولید شده توسط معلم:

در رویکرد تلفیقی، یعنی ادغام و ترکیب برخی سخت‌افزارها و برنامه‌های نرم‌افزاری در جریان تدریس با محتواها و برنامه‌های درسی مکتوب و چاپی است. در میان این فناوری‌ها، برنامه‌های چندرسانه‌ای از بهترین نمونه‌هایی هستند که به‌خوبی قابلیت‌های مختلف فاوا را به‌خدمت معلم در می‌آورند. حال معلم باید آشنایی کافی با برنامه‌های چندرسانه‌ای موجود و تناسب آن‌ها با درس‌های خود داشته باشد تا بتواند در موقعیت‌های لازم از آن‌ها بهره بگیرد و چه نیکوتر است که معلم تلفیقی خود مهارت‌های تولید برنامه‌های چندرسانه‌ای و محتواهای الکترونیکی را کسب نماید.

۷. بازطراحی محیط یادگیری براساس رویکرد تلفیقی:

طبیعتاً در کنار تحولات ذهنی و شناختی که برای تحقق روش‌ها و رویکرد تلفیقی موردنیاز است باید بسترها و زمینه‌های عینی آن را نیز آماده کرد. فضای فیزیکی کلاس‌های درس اگر بنا باشد با رویکرد تلفیقی تناسب پیدا کند باید بازآرایی شوند و در طراحی محیط یادگیری باید امکان تعامل بیشتر، امکان استقرار سخت‌افزارهای موردنیاز و بستر یادگیری‌های شخصی شده فراهم گردد. همین‌طور باید فضای فرهنگی کلاس‌ها نیز بازطراحی شود؛ بدین معنا که اصولی چون اعتماد و احترام متقابل، به رسمیت شناختن استقلال در یادگیری، فراهم کردن فضای همکاری و کار گروهی و در نهایت ایجاد فضای سرشار از مهرورزی، زمینه ظهور و بروز پیدا کند.

۱۰. آگاهی و تسلط به مدل‌ها و روش‌های سنجش و ارزشیابی تلفیقی:

در این رویکرد تمام مراحل آموزش و یادگیری تحت‌تأثیر فلسفه تلفیق قرار می‌گیرد؛ از طراحی آموزشی تا تحلیل یادگیرنده و محتوا، از اجرای تدریس تا انتخاب رسانه و ابزار و نهایتاً تا روش‌های سنجش و ارزشیابی. طبعاً روش‌های و نهایتاً تا روش‌های سنجش و ارزشیابی که مبتنی بر روش سنتی مرسوم و احتمالاً منسوخ ارزشیابی که مبتنی بر روش سنتی و صرفاً آزمون‌های مداد - کاغذی باشد پاسخگوی رویکرد تلفیقی نیست و معلمان باید نسبت به مدل‌ها و روش‌های جدید سنجش سازگار با روش‌های تلفیقی توانایی و مهارت لازم را کسب نمایند.